

РЕЦЕНЗИЯ

от

**доц. д-р Евгени Велев, преподавател в УниБИТ, София, катедра
„Културно-историческо наследство“**

на

**докторска теза : "ДИЗАЙН ЗА УЧЕБНО-ВЪЗПИТАТЕЛНА СРЕДА ЗА
НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА СТЕПЕН“**

**на Снежина Стефанова Славчева, представена за публична защита за
присъждане на образователна и научна степен „доктор“ с научен
ръководител доц. Арсен Минков**

Представеният за рецензиране дисертационният труд на Снежина Славчева е посветен на проблемите на дизайна за учебно-възпитателна среда на деца от начална училищна степен в контекста на създаване на въздействаща естетико-психологическата атмосфера при интериорното изграждане на учебните пространства в българските начални училища с подчертан континуитет на функционална креативност на отделните дизайнерски елементи и в унисон с новите технологии и новата комуникационна и информационна среда. Трудът се състои от 177 стр. и се отличава с балансирана структура, съставена от увод, три глави, библиография, списък на публикациите по дисертационната тема, справка за основните приноси и едно самостоятелно приложение. Представен е и автореферат от 34 стр.

Актуалността на изследването се обуславя от необходимостта от хармонизация на учебно-възпитателната среда с процесите, които протичат в училищните интериорни пространства, от очакванията на съвременното

поколение и от постмодерните дилеми на образованието и културата. Избраната тема е дисертабилна и покрива слабо засегната област в полето на интериорния дизайн на училищна образователно-възпитателна архитектурна среда, като позволява определени научни и реалистични сравнения, и дава възможност за изследване на добрите практики у нас и по света, подкрепени с конкретно имперично изследване и формулиране на важни изводи. Налице е стремеж да бъде систематизирана сложна по същество проблематика и да бъдат вкарани определени категории и рамки, изграждащи скелета на дисертационния труд.

Докторантката показва, че умее да систематизира, анализира и обобщава наличния идеен и фактически материал за целите на изследването, демонстрирайки своите научни познания и лични професионални виждания. Тя изгражда основната си хипотеза върху необходимостта от това да се докаже тезата, че интериорната среда на класната стая трябва да бъде разглеждана концептуално, като учебно-възпитателно средство, което стимулира и подпомага пълноценно процеса на обучение, съдейства за решаване на рационални и ценностни възпитателни задачи, посредством разнообразните средства на приложните изкуства и на интериорния дизайн. В посочената смислова рамка Славчева поставя и решава въпросите свързани с обобщаването и систематизирането на наличната научна информация за изясняване мястото и ролята на дизайнера при изграждането на учебните интериорни пространства, съобразно индивидуалните и възрастови особености на участниците в учебно-възпитателния процес, с разкриването и анализирането на факторите, определящи типологията и характеристиките на интериора и елементите за обзавеждане, по отношение на техния утилитарен, социален и емоционален аспект. Поставени и решени са още въпросите свързани със систематизирането и класифицирането на композиционните

елементи на учебно-възпитателната среда и с необходимостта от холистично изграждане на гъвкава и адаптивна учебна среда, както и от създаване на мобилни зони за свободно изразяване на учениците от тази ранна възраст.

В уводът са изяснени актуалността и необходимостта от изследването, неговият предмет, обхват, цел, задачи и очаквани резултати. Подчертано е съществуването на някои негативни практики и тенденции, като например огромния дефицит в търсенето и предлагането на компетентни дизайнерски решения в разглежданата област, което според авторката е безпорна причина за преосмисляне, усъвършенстване и осъвременяване и допълване на наличните информационните ресурси за дизайнерските проекти за детска учебна среда.

В глава I е направен опит да бъде идентифицирана разглежданата проблематика, като са проследени основните периоди в развитието на интериора на училищни сгради и като е направен критичен анализ на факторите, предизвикали съответните промени и поставили нови, различни изисквания към формообразуването и композиционните решения на дизайна за детска учебна среда. Представени са прототипи на училищни сгради, архитектурни и интериорни решения през отделните исторически епохи, споменати са конкретни училища, духовни лица, училищни деятели и др. участници в образователно-възпитателните процеси в различните краища на страната ни, както и някои успешни пространствени решения на наши майстори-строители за изграждане на специфична училищна среда, като конкретен тип предизвикателство.

В глава II е извършен анализ на факторите при интериорното изграждане на детска учебна среда, като на преден план са изведени някои теоретични и практически постановки при обзавеждането и естетическото оформление на тази среда. Дефинирано е понятието „интериорно

пространство“. Изведени са някои психологически характеристики на деца от подготвителната и началната възрастови групи и е направен опит да бъдат определени условните граници на тези два възрастови периода, с цел диференцираното разглеждане на съпътстващата, ефективно въздействаща учебна среда. Разгледани са ефектите от емоционалното въздействие на различните интериорните пространства. Анализирани са психологическите характеристики на взаимоотношението „човек-пространство“, както и въздействието на интериорния дизайн в класната стая, изразяващо се в рефлексивно отражение на пространствените и естетически характеристики на интериорните решения върху отделните индивиди. Проследено е социалното поведение на ученика от ранна училищна възраст, като предпоставка за формиране на индивидуално обособени места, социални разстояния, ориентация в позициите между отделните личности, публични зони и пр.

В глава III е поставен въпроса за алтернативната образователна среда, като са разгледани различните алтернативи подходи при проектиране и реализация на нови училищни интериорни пространства и примери за тяхното проектиране от страна на студенти от университети и академии по изкуствата в национален и световен мащаб. Акцентирано е върху обобщените изводи от направеното проучване на ученици от IV, VII и XII клас от различни области на страната, като се подчертава, че учениците от началната училищна възраст притежават ясна, неподкупна оценка за реалната ситуация в класната стая и в същото време дават позитивни прогностични насоки за бъдещи организационни и естетически модели. Разработен е авторски концептуален модел за алтернативна еко класна стая, който според докторантката е в синхрон с природата и новите информационни комуникационни технологии и представлява новост, даваща възможност за

навлизане на ярка цветност в дизайна на учебна среда. Тази новост е приветствана с одобрение от учениците в предучилищната и началната степен на обучение.

Докторската теза съдържа научни резултати, които представляват личен принос на докторантката и илюстрират един по-различен поглед от досега познатите възгледи и становища върху изследваната проблематика. Между научните приносите с най-голяма значимост е представянето на една нова естетико-стилистична концепция за училищен дизайн в наши дни, разглеждайки дизайнерския подход като част от постмодерното научно познание. Съществен принос за развитие на научната тема имат както анализирането на взаимовръзката и взаимозависимостите между съвременния дизайн на училищен интериор и ученикът, като мобилен тип активно участващ в осмислянето на образователната среда като цяло, така и извеждането на преден план ролята на дизайнера за изграждане на такова училищно интериорно пространство, което активно да съдейства за усвояване на знания, социална интеграция и психофизическо здраве на децата. Сред приложните приноси се откроява представения тематичен илюстративен материал на решения за дизайн в областта на интериора и предметната среда за ученици в началната степен на обучение, който би могъл да бъде използван в дизайнерската практика.

Научната новост на дисертационната теза, нейната реалистичност и прогностична насоченост, отсъствието на достатъчно научни анализи в изследваната област, както и отсъствието на единен и систематизиран понятийно-терминологичен апарат, интуитивно ползваните методологически похвати са сред онези трудности пред докторантката, които са довели до известни слабости, незначителни пропуски и смислови неточности в изложението. Като цяло разработката на Снежина Славчева се характеризира

с оригиналност на изследването, засягащо важни проблеми в сферата на дизайна за учебно-възпитателна среда за начална училищна степен, от което се налага се изводът, че представлява определен принос както към теорията, така и към практиката, и отговаря на необходимите изисквания за разработване и написване на дисертационен труд. Обобщенията и заключенията са на равнището на съвременните постмодерни комплексни интердисциплинарни изследвания и имат сериозна практико-приложна стойност за теорията и практиката на естетизирането на учебно-възпитателната среда за началната училищна степен в българската образователна система.

Авторефератът отговаря напълно на изложеното в дисертационния труд. Съдържанието е добре структурирано и отговаря на всички нормативни изисквания. Представения тематичен илюстративен материал на решения за дизайн в областта на интериора и предметната среда за ученици в началната степен на обучение под формата на приложение, допълва към изградената мащабна картина на дисертационния труд схващането, че учебната среда е фактор, който оказва съществено влияние върху процесите на придобиване на знания, умения и компетентности посредством богатия наш и чужд изследователски, научно-приложен и внедрителски потенциал.

Всичко това ми дава основание с увереност да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Снежина Славчева образователната и научна степен „доктор“.

София,
18. 01. 2014 г.

Рецензент:
доц. д-р Евгени Велев